

Jerzy Wojtasik (12.04.1929–31.12.2007)

Jerzy Wojtasik urodził się 12 kwietnia 1929 roku w miejscowości Dębienko pod Poznaniem. Jego rodzice, Ignacy i Maria z domu Gunitek, byli robotnikami. Rozpoczął w roku 1936 naukę w Szkole Podstawowej nr 20 w Poznaniu, którą musiał przerwać z powodu wybuchu II wojny światowej. W czasie okupacji pracował w Bibliotece Miejskiej w Poznaniu jako uczeń introligatorski. W 1945 roku uzupełnił podstawowe wykształcenie i we wrześniu tegoż roku rozpoczął naukę w Gimnazjum im. Marii Magdaleny w Poznaniu. Trudne warunki życiowe zmusiły go do przeniesienia się w 1949 roku do liceum dla pracujących, gdzie w roku 1951 uzyskał maturę.

W latach 1951–1955 studiował na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, na Wydziale Historyczno-Filozoficznym. Tytuł magistra uzyskał 23 czerwca 1955 roku, broniąc pracę pt. *Powiat wrzesiński w starożytności*, a już w lipcu 1955 roku został zatrudniony w Instytucie Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk, gdzie został zatrudniony w Stacji Archeologicznej w Wolinie (obecnie: Pracownia Archeologiczna Instytutu Archeologii i Etnologii PAN Oddział w Szczecinie). Był to ważny moment rozbudowy kadrowej tej placówki Instytutu, związany z nasilającymi się przygotowaniami do odbudowy miasta i potrzebą podjęcia wyczerpujących badań wykopaliskowych. Drugim istotnym momentem była zbliżająca się rocznica obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego, obejmująca Wolin programem badawczym realizowanym przez Instytut.

We wszystkich tych działaniach brał udział Jerzy Wojtasik, prowadząc zespołowe i samodzielne badania na różnych obiektach wczesnośredniowiecznej aglomeracji wolińskiej. Dodać trzeba, że szczupłość kadry nakładała dodatkowe obowiązki naukowo-organizacyjne, jak utrzymanie zgromadzonych zbiorów i dokumentacji, co wykonywał zawsze z wielką sumiennością, podobnie jak nadzór nad wszelkimi pracami ziemnymi na terenie miasta, znakomicie uzupełniającymi dane topografii dawnej aglomeracji miejskiej.

Jerzy Wojtasik zajmował się również naukowym opracowywaniem różnych materiałów i sprawozdań oraz omówień i recenzji. Szczególnie dużo uwagi poświęcił lokalnej, bogatej obróbce bursztynu, omawiając ją na tle innych ośrodków wczesnomiejskich. Eksperymentował nad uzyskaniem bursztynu jako masy plastycznej na skutek podgrzewania w piasku i oleju oraz zmian jego barwy. Jak wynika z załączonej bibliografii, drugi obszar zainteresowań badacza stanowiła obróbka skóry. Przy współpracy z rzemieślnikami opracowywał różne sposoby konstrukcji wyrobów skórzanych.

Jego głównym osiągnięciem badawczym była monografia pt. *Cmentarzysko wczesnośredniowieczne na Wzgórzu Młynówka w Wolinie* (Szczecin 1968), podsumowująca wieloletnie badania ratownicze na zagrożonym eksploatacją piasku obiekcie, który był głównym miejscem pochówku mieszkańców Wolina w X–XII wieku. Dorobek naukowy Jerzego Wojtasika ilustruje załączona bibliografia. Dodać należy, że prace powstały w trudnych warunkach wolińskich, z dala od bibliotek i szerszego zaplecza naukowego. W ramach obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego zorganizował wraz z dr. Eugeniuszem Cnotliwym stałą ekspozycję w Muzeum Regionalnym w Wolinie, które otwarto w 1966 roku. Z braku obsady w roku 1967 sprawował pieczę nad działalnością tej placówki (por. J. Wojtasik, *Sprawozdanie z działalności Muzeum w Wolinie w 1969 r.*, „Materiały Zachodniopomorskie”, t. 13, 1967, 667–668). Brał udział w szeroko zakrojonej akcji odczytowej, zorganizowanej przez Polskie Towarzystwo Archeologiczne na terenie całego województwa, dotyczącej badań archeologicznych nad początkami Państwa Polskiego. Za tę inicjatywę otrzymał Nagrodę Wojewódzką, którą zostali uhonorowani w roku 1968 wszyscy uczestnicy programu. Za sumienną pracę Jerzy Wojtasik był również nagrodzony w formie pieniężnej przez dyrekcję IHKM PAN. Za swoją działalność naukową i popularyzatorską w maju 1970 roku został odznaczony przez władze wojewódzkie Gryfem Pomorskim.

Podkreślić także należy znaczący udział Jerzego Wojtasika (wraz z Władysławem Garczyńskim) w organizację wystawy pt. *Wolin-Jomsborg. En Vikingetids-Handelsby i Polen*. W ramach współpracy Muzeum Narodowego w Szczecinie z Pracownią Archeologiczną IHKM PAN w Wolinie i Roskilde Museum na życzenie tego ostatniego zorganizowano wielką wystawę, którą uroczystie otwarto 21 czerwca 1991 roku w Roskilde. Ekspozycja, prezentowana w kilku muzeach duńskich, a także na Islandii (Rejkiawik), wszędzie cieszyła się dużym zainteresowaniem. Echem tego wydarzenia była wysunięta przez stronę duńską propozycja zorganizowania i sponsorowania pierwszego Festiwalu Wikingów w Wolinie w roku 1993, który rozwinął się w coroczny Festiwal Słowian i Wikingów.

Jerzy Wojtasik odbył podróże studyjne do Niemiec, Szwecji oraz byłej Czechosłowacji i byłego ZSRR, zbierając materiały do swoich opracowań, co widoczne jest w jego omówieniach i recenzjach. Zajmował się także licznymi praktykantami i stażystami na wykopaliskach wolińskich – nie tylko z Polski, ale także ze Skandynawii i Afryki Północnej – poświęcając im wiele uwagi i życzliwości.

Przeszedł na emeryturę 31 lipca 1994 roku. W ciągu 39 lat pracy w Wolinie, wykonał ogrom pracy, która jest jego wkładem w dzieło poznania przeszłości Pomorza.

Był z natury człowiekiem spokojnym, pracowitym i o wysokim poczuciu odpowiedzialności. Jego życie osobiste było trudne, zwłaszcza kiedy w wyniku nieudanego zabiegu chirurgicznego został okaleczony, co skomplikowało Jego ostatnie lata. Odszedł 31 grudnia 2007 roku w samotności i ciszy, ale dorobek i osobowość będą Go zawsze nam przypominały.

Władysław Filipowiak

BIBLIOGRAFIA PRAC JERZEGO WOJTASIKA

Monografie

- *Cmentarzysko wczesnośredniowieczne na Wzgórzu Młynówka w Wolinie*, Szczecin 1968, 240 s., 49 tabl., ilustr.

Artykuły

- *Znaleziska bursztynowe ze stanowiska 4 w Wolinie*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 3, 1957 (1958), s. 99–160.
- *Pozostałości osady łużyckiej na Wzgórzu „Młynówka” w Wolinie*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 4, 1958 (1959), s. 49–104.
- *Bursztyń w pradziejach*, „Szczecin”, 1958, 7–8, s. 79–92.
- [z:] E. Cnotliwy, *Misa romańska z wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Wolinie*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 5, 1959 (1960), s. 249–256.
- *Wczesnośredniowieczne wyroby ze skóry znalezione na stanowisku 4 w Wolinie*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 6, 1960 (1961), s. 159–208.
- *Rzemiosło szewskie we wczesnośredniowiecznym Wolinie*, „Z otchłani wieków” 1963, 3, s. 169–171.
- *Przedmioty drewniane znalezione na stanowisku 4 w Wolinie*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 9, 1963 (1964), s. 273–314.
- *Cmentarzysko wczesnośredniowieczne na Wzgórzu „Młynówka” w Wolinie (badania 1969)*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 16, 1970 (1972), s. 289–323.
- [z:] A. Kaube, *Wolin przed 1000 lat*, Szczecin 1971, [folder].
- [z:] W. Filipowiak, *Światowid z Wolina*, „Z otchłani wieków”, 1975, 2, s. 82–88.
- *Wyroby z metali kolorowych ze Srebrnego Wzgórza w Wolinie (stanowisko 5)*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 24, 1978 (1982), s. 115–157.
- [z:] M. Jusza, *Wolin (pracownia brązownicza)*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 26, 1980 (1984), s. 529–232.
- *Materiały bursztynowe ze Srebrnego Wzgórza w Wolinie*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 32, 1986 (1990), s. 139–153.
- [z:] E. Cnotliwy, W. Łosiński, *Rozwój przestrzenny wczesnośredniowiecznego Wolina w świetle analizy porównawczej struktur zespołów ceramicznych*, [w:] *Problemy chronologii ceramiki wczesnośredniowiecznej na Pomorzu Zachodnim*, Warszawa 1986, s. 62–117.
- *Materiały bursztynowe z Wolina – Starego Miasta (stanowisko 1, wykopy 7 i 8)*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 37, 1991 (1994), s. 63–69.

- *Bursztyn ze stanowiska wykopaliskowego 5 i 6 oraz znaleziony luźno na Starym Mieście w Wolinie*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 38, 1992 (1994), s. 173–202.
- *Srebrne Wzgórze w Wolinie – wstępne wyniki badań z lat 1961–1969*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 45, 1999 (2000), s. 321–384.
- [artykuł o bursztynie] w publikacji [z:] W. Filipowiak, B. Stanisławski, *Wolin – emporium handlowe nad Bałtykiem* [w przygotowaniu do druku].

Sprawozdania roczne

- *Sprawozdanie z działalności Muzeum w Wolinie w 1967 r.*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 13, 1967 (1969), s. 667–668.
- *Wolin – Srebrne Wzgórze*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1967 (1968), s. 301–302.
- [z:] W. Filipowiak, *Wolin powiat loco*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1969 (1970), na s. 229.
- [z:] W. Filipowiak, *Wolin, powiat loco*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1970 (1971), na s. 220.
- *Wolin, stan. 1*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1971 (1972), s. 232–233.
- *Wolin, stan. 1, wykop 6*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1972 (1973), na s. 233–234.
- *Wolin, stan. 8 „Młynówka”*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1972 (1973), s. 112–113.
- [z:] W. Filipowiak, *Wolin, pow. Kamień Pomorski, stan. 1*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1973 (1974), na s. 229.
- [z:] W. Filipowiak, *Wolin, pow. Kamień Pomorski, stan. 1, wykop 6*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1974 (1975), s. 210–211.
- [z:] W. Filipowiak, *Wolin, woj. szczecińskie, stan. 1*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1975 (1976), s. 229–230.
- [z:] W. Filipowiak, *Wolin, woj. szczecińskie, stan. 1*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1976 (1977), s. 248–249.
- [z:] W. Filipowiak, *Wolin, woj. szczecińskie, stan. 1*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1977 (1978), s. 206–207.
- [z:] W. Filipowiak, *Wolin, woj. szczecińskie, stan. 1*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1978 (1979), na s. 211.
- [z:] W. Filipowiak, *Wolin, woj. szczecińskie, stan. 1*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1979 (1980), s. 198–199.
- [z:] W. Filipowiak, *Wolin, woj. szczecińskie, stan. 1*, „Informator Archeologiczny”, Badania 1980 (1981), s. 178–179.

- *Wolin, woj. szczecińskie, stan. 1*, „Informator Archeologiczny”, *Badania 1981 (1982)*, s. 208–209.
- [z:] W. Filipowiak, *Wolin, woj. szczecińskie, stan. 1*, „Informator Archeologiczny”, *Badania 1982 (1983)*, na s. 234.
- [z:] W. Filipowiak, *Wolin, woj. szczecińskie, stan. 1*, „Informator Archeologiczny”, *Badania 1983 (1984)*, s. 181–182.
- *Wolin, woj. szczecińskie, stan. 1*, „Informator Archeologiczny”, *Badania 1984 (1985)*, s. 150–151.

Recenzje i omówienia

- *Werner Coblenz, Bronzezeitliche Gräber von Seegeritz bei Taucha Landkreis Leipzig*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 4, 1958 (1959), s. 435–437.
- *E. Šturms, Der ostbaltische Bernsteinhandel in der vorchristlichen Zeit*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 5, 1959 (1960), s. 522–526.
- *H. Wiklak, Obuwie gdańskie w X–XIII wieku, Gdańsk wczesnośredniowieczny, t. III, 1960 r., str. 7–104*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 7, 1961 (1962), s. 749–751.
- *S. Tarakanova, O. Saadre, Tallinas 1952–1953 aastal teostatud arheoloogiliste kaevamiste tulemusi, Arheoloogiline Kogumik I, Tallin 1955 r., str. 11–45*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 7, 1961 (1962), s. 756–758.
- *S.A. Izjumowa, K istorii kożestwiennowo i sapožnowo riemiesł Nowgoroda Wielikowo, Materiały i issledowania po archeologii SSSR, 2, 1959*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 7, 1961 (1962), s. 753–756.
- *J. Żak, Ceramika typu zachodniostowiańskiego w Lilleborgu na Bornholmie*, „Slavia Antiqua”, 8, 1961, s. 195–212, „Materiały Zachodniopomorskie”, 8, 1962 (1963), s. 512–513.
- *A. Hollnagel, Das slawische Körpergräberfeld von Gustävel, Kr. Sternberg, Mit Anhang über die slawischen Grabfunden in Mecklenburg, Jahrbuch für Bodendenkmalpflege in Mecklenburg, 1960, str. 127, 168*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 8, 1962 (1963), s. 513–515.
- *E.J. Ojatewa, Obuw i drugije kożanyje izdielia drewniewo Pskowa, Archeologiczeskij Sbornik 4, Sławianskije drewnosti, Leningrad, 1962 r., str. 77–94*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 9, 1963 (1964), s. 577–579.
- *J. Kazimierczyk, Wczesnośredniowieczne wyroby bednarskie z Ostrówka w Opolu, Kwartalnik Historii Kultury Materialnej PAN, 1965 r., str. 469–498*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 11, 1965 (1966), s. 881–883.
- *J. Daiga, I. Grosvalds, Senakie Tigeli Latwija Archelogija un Etnografija VI, Ryga 1964 r., str. 7–22*, „Materiały Zachodniopomorskie”, 11, 1965 (1966), s. 875–876.

- A. Valič, *Staroslovansko grobišče na blejskim gradu (izkopavanje 1959)*, *Situla, Razprave Narodnega Muzeja v Ljubljani* 7, Ljubljana 1964, stron 72, tablic 49 i 2 plany sytuacyjne, „Materiały Zachodniopomorskie”, 11, 1965 (1966), s. 876–878.
- H. Rempel, *Reihengräberfriedhöfe des 8. bis 11. Jahrhunderts aus Sachsen-Anhalt, Sachsen und Thüringen*, *Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Schriften der Sektion für Vor- und Frühgeschichte*, t. XX, Berlin 1966, „Materiały Zachodniopomorskie”, 15, 1969 (1971), s. 501–502.
- Anna Wapińska, *Materiały do wczesnośredniowiecznego bursztyniarstwa gdańskiego*, *Gdańsk wczesnośredniowieczny*, t. VI, 1967, str. 83–100, 15 tablic (I–XV), „Materiały Zachodniopomorskie”, 15, 1969 (1971), s. 502–503.
- Henryk Wiklak, *Gdańskie pochówki na noże z X–XIII wieku*, *Gdańsk wczesnośredniowieczny*, t. VI, Gdańsk 1967, str. 67–81, „Materiały Zachodniopomorskie”, 15, 1969 (1971), s. 506–507.
- Henryk Wiklak, *Obuwie gdańskie z XIII–XIV wieku*, *Gdańsk wczesnośredniowieczny*, t. VI, Gdańsk 1967, str. 137–179, „Materiały Zachodniopomorskie”, 15, 1969 (1971), s. 507–508.
- Janina Bukowska-Gedigowa, *Wyroby bursztynowe z Opola-Ostrówka*, *Studia nad kulturą wczesnopolskiego Opola*, PAN – Oddział we Wrocławiu, *Prace Komisji Archeologicznej* nr 2, 1984 r., s. 113–151, „Materiały Zachodniopomorskie”, 30, 1984 (1987), s. 324–325.
- O.I. Davidan, *Jantar Staroj Ładogi*, *Archeologičeskij Sbornik*, 25, *Materiały i issledowanija po archeologii SSSR, kontakty i wzaimodeistwie Ewrazji*, *Lenin-grad* 1984, str. 118–126, „Materiały Zachodniopomorskie”, 30, 1984 (1987), s. 323–324.

Ponadto artykuły w prasie.

Oprac. Maria Danuta Wołagiewicz